

Förebyggande hembesök

Rapport från uppsökande verksamhet till 77- och 80-åringar år 2018.

Lena Svensson, hälsa och omsorg, 2019-02-25

Östra Göinge
kommun

Innehållsförteckning

Förebyggande hembesök	1
Hembesök hos 80-åringar 2018	3
Bakgrund	3
Målgruppen	3
Personer	4
Boende	4
Vardagsbestyr	4
Personligt	4
Kommunikationsmedel	4
Hälsa	5
Socialt	6
Ny teknik	6
Nöjdhet	6
80-årigarnas egna tankar om sitt framtida eventuella behov av boende:	6
Utveckling av de förebyggande hembesöken	6
Trender bland 80-åringar i Östra Göinge kommun	7
Sammanfattning, 80-åringarna år 2018	7
Förebyggande hembesök till 77-åringar	7
Bakgrund	7
Resultat januari-oktober 2018	8
Jämförelse mellan personer utan och med hemtjänst	10

Hembesök hos 80-åringar 2018

Bakgrund

Sedan 2003 erbjuder kommunen förebyggande hembesök till äldre. Vid starten beslutade socialnämnden att verksamheten skulle vända sig till de som under året fyllde 75 år. Under några år ersattes hembesöken av gruppträffar i de olika orterna. Efter en utvärdering ändrades målgruppen till 80-åringar år 2010, och utfördes som hembesök. All legitimerad personal samt biståndshandläggare, äldrepedagog och vissa undersköterskor deltog i verksamheten med äldrepedagogen som samordnande. 2013-14 uppgav många av personalen att man hade svårt att hinna med hembesöken. Sedan 2015 har därför hembesöken utförts av äldrepedagogen och undersköterskan i aktivering. Det har medfört ökad utförandegrad och jämnare, mer likvärdig kvalitet. Enkäten har justerats med vissa frågor för att resultatet ska kunna jämföras med motsvarande enkäter till personer med hemtjänst (vad tycker de äldre om äldreomsorgen, nationell enkät) och med förebyggande hembesök till 77-åringar i projektet Pre-H.

Målgruppen

År 2018 var det 77 stycken 80-åringar som fick ett erbjudande om hembesök av antingen en undersköterska eller äldrepedagog. Vid besöket lämnas information i olika frågor, och det görs en intervju.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totalt antal 80-åringar	88	86	90	114	90	93

De 80-åringar som har regelbundna insatser från hemsjukvård eller hemtjänst har redan en etablerad kontakt med kommunens personal, och får därför inte erbjudandet om hembesök. 2018 utgjorde dessa 10 % av det totala antalet 80-åringar.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bortfall pga insatser, i %	10	13	11	15	19	10

Av de 77 80-åringar som fick erbjudande om hembesök 2018 var det 70 personer som tackade ja, och dessa fick ett besök. Det motsvarar 91 %.

De som inte vill ha besök erbjuds att få hem informationen.

Ingen av de som erbjudits hembesök avsåg sig kontakt eller information, vilket tyder på en god tillit till kommunens verksamhet för äldre.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Erbjudits besök	76	74	81	100	73	77
Utförda besök	51	58	64	81	56	70
Utförda besök i %	67	78	79	81	77	91
Vill ej ha kontakt, i %	8	3	0	0	0	0

Personer

Av de intervjuade 2018 är 51 % kvinnor och 49 % män.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kvinnor	53	52	45	46	61	51
Män	47	48	55	54	39	49

Boende

39 % bor ensamma, och 61 % sammanbor med en annan vuxen.

70 % bor i villa/hus, 30 % i lägenhet. Endast 6 % bor där det finns hiss.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Sammanboende	71	61	56	54	70	61
Singel	29	39	44	22	30	39
Villa	65	57	73	75	74	70
Lägenhet	35	43	25	22	26	30
Hiss	4	8	3	3	4	6

Vardagsbestyr

Vid intervjun ställs frågor om hur personen klarar vardagsbestyren.

97 % av dem handlar och lagar mat själva, övriga får liksom föregående år hjälp av någon inom familjen. När det gäller tvätt och städning är det 94 resp 91 % som sköter det själv, resten har hjälp av familjen eller köper av företag. En ökande andel av 80-åringarna köper RUT-tjänster. Vanligast är att man köper de tyngre sysslorna som grovstädning, fönsterputs och visst trädgårdsarbete.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Handla	86	88	91	91	91	97
Matlagning	86	80	98	93	92	97
Tvätt	78	81	95	88	91	94
Städ	86	72	89	80	88	91
Antal köp av firma	1	4	3	11	13	14

Personligt

De allra flesta av de intervjuade behöver ingen hjälp att stiga upp, klä på sig eller sköta toalettbesök, utan klarar detta själva. Nästan samtliga sköter dusch/bad själv. Personalen frågar om kontakt önskas med biståndshandläggare, sjukgymnast, arbetsterapeut eller anhörigstöd om personen bedöms vara i behov av hjälp med vardags- eller personliga bestyr.

Kommunikationsmedel

73 % av de intervjuade kör egen bil. Därutöver uppger några av de intervjuade att maka/e eller nära anhörig kör bilen.

9 % har färdtjänst, 24% uppger att de ibland åker buss.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kör bil	71	70	77	70	79	73
Åker buss	10	11	30	21	9	24
Har färdtjänst	10	9	3	3	9	9

Hälsa

29 % upplever att de har en mycket god hälsa, 61 % uppger att den är ganska god. 10 % säger att hälsan är ganska dålig, ingen tycker att den är mycket dålig.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mår mkt bra	29	23	34	28	28	29
Mår ganska bra	67	75	55	66	68	61
Mår ganska dåligt	4	0	9	6	4	10
Mår mkt dåligt	0	2	2	0	0	0

Bland de som inte upplever sin hälsa som god har de flesta besvär av yrsel.

På frågan om man fallit eller ramlat under de senaste 6 månaderna svarar 84 % nej. De som har ramlat har gjort det inomhus eller i trädgården. Man har tappat balansen eller snubblat, och vid behov tagit sig till vårdcentralen eller direkt till sjukhuset.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Har fallit	16	9	31	17	21	16

81 % utövar regelbundet någon lättare form av motion, till exempel korta promenader eller hushållsarbete, 16 % säger att de gör det ibland.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Motionerar ofta	67	70	68	77	84	81
Motionerar ibland	24	30	31	17	12	16
Motionerar aldrig	8	0	0	6	4	3

Glömska oroar sig 1 % för ofta och 11 % är oroliga ibland, medan 88 % tycker att de har ett bra minne och inte oroar sig för det. 3 % har kontakt med sin vårdcentral gällande minnesproblematik.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ofta orolig för glömska	0	4	0	4	2	1
Ibland orolig f glömska	18	35	6	13	20	11
Aldrig orolig f glömska	78	61	94	83	78	88
Har kontakt minnesmott	6	12	6	5	5	3

Socialt

63 % har någon som hälsar på varje vecka. 12 % får besök dagligen, medan ca 18 % får besök ca 1 gång per månad. Ca 7 % säger att de nästan aldrig får besök.

Det är främst barnen, annan släkt, grannar och vänner som kommer på besök.

38 % hälsar på hos någon annan varje vecka. 2 % går dagligen på besök, och ca 35 % går varje månad. 25 % säger att de nästan aldrig hälsar på någon annan.

Föreningsengagemanget är stort, 69 % deltar i någon förening.

Hela 56 % av de intervjuade deltar i någon gruppaktivitet.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Deltar i förening	67	70	67	68	63	69
Deltar i gruppaktivitet	43	46	58	56	45	56

Ny teknik

Användande av mobiltelefon och internet ökar stadigt, hela 96 % har mobiltelefon, och 49 % använder internet. Oftast för att hålla kontakt med släkten via mail eller skype, men fler och fler använder läsplatta eller smartphone dagligen.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
använder mobiltelefon	71	74	83	88	91	96
använder internet	20	26	41	37	41	49

Nöjdhet

På frågan om man är nöjd med sin tillvaro som den gestaltar sig, svarar 64 % att de är mycket nöjda, 30% säger att de är ganska nöjda.

80-årigarnas egna tankar om sitt framtida eventuella behov av boende:

De allra flesta som bor i hus vill helst bo kvar så länge som möjligt. Många är medvetna om att de behöver ställa sig i bostadskö för att samla poäng. Det finns en viss oro för ekonomin om hyran blir för hög i en lägenhet.

Utveckling av de förebyggande hembesöken

Inför 2016 års hembesök gjorde vi några mindre justeringar i enkäten för att fokusera på de mest relevanta frågorna, samt för att kunna göra jämförelser med den grupp äldre som har insatser från hemtjänsten utöver larm och matdistribution.

Under 2018 påbörjades också det gemensamma arbetssättet som utarbetats i utvecklingsprojektet med Högskolan i Kristianstads forskningsplattform.

Projektet har tagit fram en gemensam modell för de förebyggande hembesöken utifrån de erfarenheter som fanns från de olika medverkande kommunerna.

En gemensam digital plattform har tagits fram, och erfarenhetsutbyte sker mellan de som utför hembesöken.

Från Östra Göinge kommun deltar vi med hembesök till de som under året fyller 77 år.

Vi fortsätter parallellt med 80-åringarna fram till 2020, för att inte missa någon årskull.

Trender bland 80-åringar i Östra Göinge kommun

- Vi har kunnat se att allt fler av 80-åringarna är positiva till hembesöken, även om det blir vanligare att de behöver boka om den erbjudna tiden på grund av andra aktiviteter.
- Ett ökande antal köper RUT-tjänster, vanligast är de tunga sysslorna som grovstädning, fönsterputs och trädgårdshjälp.
- Användning av mobiltelefon och internet ökar stadigt.
- På senare år har oro för ekonomin varit en fråga som kommit upp i samtalet oftare än tidigare.

Sammanfattning, 80-åringarna år 2018

- De flesta 80-åringar i Östra Göinge kommun 2018 bor i villa tillsammans med en annan vuxen.
- Man klarar sig själv, och kör fortfarande bil.
- Hela 24 % åker buss ibland, bara 9 % har färdtjänst.
- Man tycker att man mår bra, man har ett aktivt socialt liv och är fysiskt aktiv.
- Så gott som samtliga har mobiltelefon och använder internet till viss del.
- Man är på det hela taget nöjd med sin tillvaro.
- Man uppskattar hembesöken och tycker att man får bra information om kommunens verksamhet.
- Personalen förmedlar kontakt med kollegor främst gällande hjälpmedel.

Förebyggande hembesök till 77-åringar

Bakgrund

Under 2018 påbörjades hembesök till de som under året fyllde 77 år.

Vid besöket tillfrågas personen om deltagande i forskningsstudien.

Uppsökaren gör egna bedömningar bland annat av personens rörelseförmåga och balans.

Vid besöket går checklistor om säkerhet i hemmet igenom tillsammans.

Uppsökaren kan ge tips, råd och rekommendationer.

Personen erbjuds en mätning av blodtryck.

De kommuner som tillhör Hässleholms sjukhus erbjuder ett tum-EKG, men för vår del har vi inte den möjligheten ännu.

Enkäten som används är uppbyggd med ett antal så kallade signalfrågor.

Ett exempel på signalfråga är -"klarar du att göra inköp själv?"

Om personen svarar nej, så är det en signal att ställa fördjupande frågor för att klargöra vilka besvär som är orsaken. Svarar personen ja så hoppas de fördjupande frågorna automatiskt över.

Bland frågorna ingår signalfrågor för "Downton fall risk index" som ger ett mått på fallrisk.

Det kommer att bli möjligt att visa ett diagram vid besöket som visar intervjupersonens resultat i jämförelse med andras svar, när enkäten är färdigutvecklad.

Då vi inte har några tidigare resultat att jämföra med och dra slutsatser från, så redovisas de resultat som levererats från högskolan Kristianstad för perioden januari-september 2018 i förkortad form. Resultatet omfattar 65 intervjuer. Projektet bytte enkätverktyg den 1 oktober, och resultat för helåret har inte redovisats ännu.

10 av 77-åringarna hade omfattande insatser från kommunen och fick därmed inget erbjudande om hembesök. 110 77-åringar erbjöds hembesök, 83 tackade ja.

Bortfallet, 24 %, är i jämförelse med 80-åringarnas 9% betydligt högre.

Möjliga förklaringar till det höga bortfallet kan vara skepsis mot att delta i forskningsstudier, misstro mot verksamheten, eller att man helt enkelt inte känner att man har något behov av informationen. Det sistnämnda är vad man i regel uppger när man avbokar sin erbjudna tid.

Vid utvärdering efter projektiden bör konsekvenser av bortfallet analyseras.

Till de som tackar nej skickas broschyren "hälsa och omsorg", med information om de olika insatser man kan få vid behov.

I projektets modell ingår ett återbesök inom 1 år, som kan ske genom telefonsamtal.

Uppsökaren kontaktar endast de som bedöms vara i behov av uppföljning. Eventuella rekommendationer följs då upp. "Återbesök" kommer att påbörjas 2019.

Resultat januari-oktober 2018

Av de intervjuade var 54% män och 46 % kvinnor. 78% bor i villa, 22% i lägenhet.

90% är födda i Sverige, övriga i Tyskland, Finland, Estland, Nederländerna, forna Jugoslavien.

Den egna hälsan skattas som bra eller mycket bra av 91%, resten anger "någorlunda". 80% säger att de i allmänhet är tillfreds med tillvaron, 20 svarar "någorlunda".

Frågan om hur mycket av tiden den senaste månaden man känt sig trygg och harmonisk besvaras av 81% med "hela tiden", resten svarar "viss del av tiden". Ingen säger "inget av tiden".
79% säger att man inte känt oro eller ångest alls, 21% svarar "viss del av tiden".

Det ställs frågor om man tycker att man har det inflytande i samhället som man önskar, och bara 13% svarar ja. 79% svarar delvis, 8% nej.
Motsvarande fråga om inflytande över den egna situationen besvaras med ja av 76%, 22% "delvis", och 2% (1 person) svarar nej.

Frågan "kan du göra saker som får dig att känna dig värdefull?" brukar ge lite huvudbry, men 61% menar att de kan göra allt, 32% mycket, och 7% lite av det som får dem att känna sig värdefulla.

79% oroar sig inte alls för framtiden, 21% uppger att de känner sig något bekymrade när de tänker på framtiden.

92% upplever ingen ensamhet, 6% känner sig ensamma ibland, och 2% (1 person) besväras av ensamhet. De som svarat ibland/oftra får följdfrågan "hur ofta har du kontakt med någon annan?"

4 svarar "dagligen" och den 5:e "varje vecka". Nästa följdfråga "är du nöjd med den utsträckning du har kontakt med andra?" besvaras med "ja" av alla 5. Det ställs ytterligare följdfrågor.

De intervjuade uppger att aptiten är bättre eller samma som tidigare till 92%, och de 8% som svarat "sämre" får följdfrågor kring viktning, ätsvårigheter, antal måltider med mera.

Nästa fråga, "Har du några fysiska problem som hindrar dig i sociala sammanhang?" svarar 86% nej på. De som svarar ja får följdfrågor kring läckage av urin/avföring.

Magproblem säger bara 6% att de har, och de får följdfrågor kring det.

33% besväras av smärta eller värk, 3 eller flera gånger per månad. De uppmanas att beskriva var de har ont, hur de hanterar sin värk, om smärtan/värken stör deras vardagliga aktiviteter.

86% upplever att de sover bra. Följdfrågor till de som svarar nej är till exempel om man har svårt att somna, om man vaknar ofta, känner sig utvilad.

Jämfört med andra i samma ålder skattar 97% att minnet fungerar bra.

89% uppger att de inte behöver någon hjälp med att göra inköp (ta sig till affären, plocka varor, betala, bära hem). De som svarar ja eller delvis får följdfrågor om andra vardagsbestyr.

Ca 10% besväras av yrsel då och då, men bara 2 personer uppger att yrsel hindrar dem i vardagen.

94% är nöjda med sin boendesituation och 97% känner sig trygga i sitt bostadsområde. Man har inte funderat så mycket på framtida boendeform. 95% vet hur man ansöker om bostadstillägg. Bara 1 person har fått anpassning av sin bostad.

24% hjälper eller stödjer någon annan; barnen, grannen, en vän, i frivilligverksamhet.

97% känner ingen oro över sin ekonomi, och har inga praktiska hinder för att betala sina räkningar. 95% säger att pengarna alltid räcker till för att betala räkningarna, resten svarar "oftast".

67% använder dator, 53% smartphone.

80% förflyttar sig obehindrat inomhus och klarar att gå i trappor, 20% med någon svårighet. Alla klarar att resa sig och sätta sig igen på en stol. 10% använder någon form av förflyttningshjälpmedel (käpp, krycka, rollator).

34% har någon hörselnedsättning, 30% synnedsättning.

50% dricker sällan eller aldrig alkohol, 40% svarar "ibland", och 8% "ofta".
92% varken röker eller snusar.

90% utövar fysiska aktiviteter dagligen, resten en eller flera gånger per vecka.

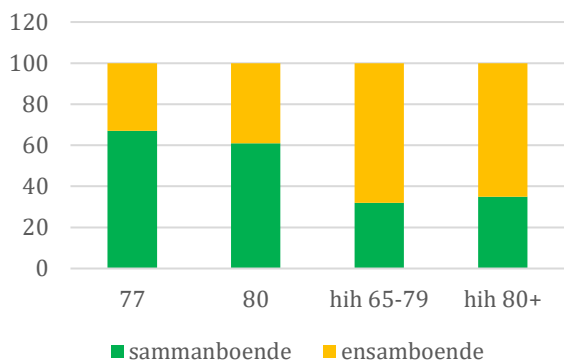
Jämförelse mellan personer utan och med hemtjänst

En del av de frågor som ställs vid kommunens förebyggande hembesök till 77- och 80-åringar ställs också till de som har hemtjänst, i den nationella enkäten "vad tycker de äldre om äldreomsorgen".

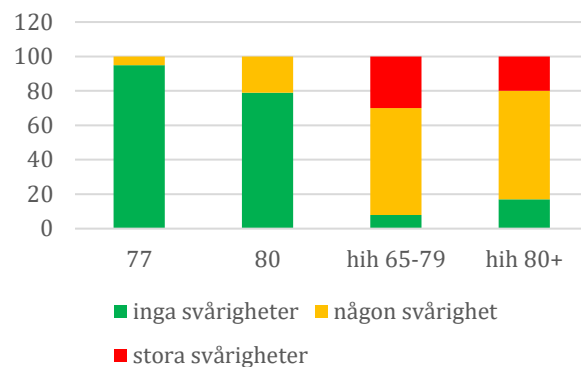
Jämförelse av de 3 gruppernas svar 2018 visar att andelen ensamboende ökar med stigande ålder, och att det är vanligare med hemtjänstinsatser bland ensamboende.

Känslor av oro och upplevd ensamhet är påtagligt större hos de som har hemtjänst.

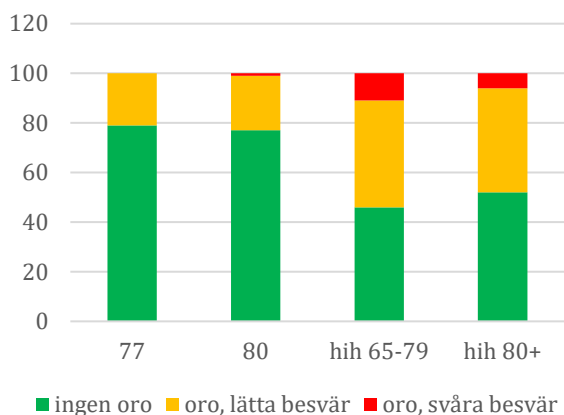
Boendesituation:

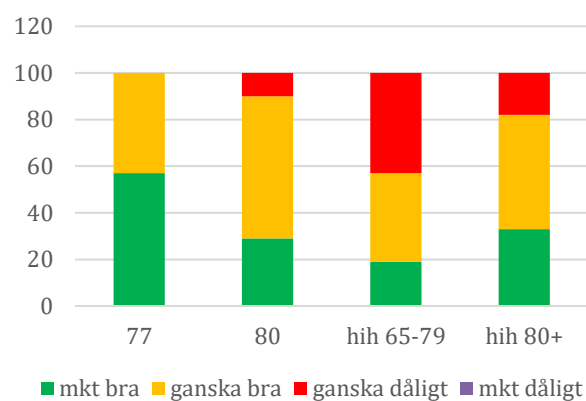
Rörlighet inomhus:

Känslor av oro:

Självskattad hälsa:

Upplevd ensamhet:

